BESTUUR VAN HET ALGEMEEN ZIEKENFONDS DRENTHE-PLATTELAND KATA PIERIK

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 31ης Μαΐου 1979 *

Στην υπόθεση 182/78

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Centrale Raad van Beroep προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

Bestuur van het Algemeen Ziekenfonds Drenthe-Platteland, Zwolle,

και

G. Pierik, Wapenveld,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των διατάξεων του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου που αφορούν το δικαίωμα των «δικαιούχων συντάξεων» να τύχουν της κατάλληλης για την κατάσταση της υγείας τους θεραπείας στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από αυτό στο οποίο κατοικούν,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο του πρώτου τμήματος, προεδρεύοντα, Mackenzie Stuart, πρόεδρο του δευτέρου τμήματος, P. Pescatore, M. Sørensen, A. O'Keeffe, G. Bosco και A. Touffait, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Mayras
γραμματέας: A. Van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με διάταξη της 18ης Ιουλίου 1978, που διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο με έγγραφο της 8ης Σεπτεμβρίου 1978 του προεδρεύντος του Centrale Raad van Beroep, που περιήλθε στη γραμματεία στις 11 Σεπτεμβρίου 1978, το εν λόγω δικαιοδοτικό όργανο υπέβαλε στο Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1971 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. εκδ. 05/001, σ. 73 επ). Αυτά τα ερωτήματα υπεβλήθησαν στο πλαίσιο διαφοράς επ' ευκαιρία της οποίας το ίδιο αυτό εθνικό δικαστήριο είχε, με έγγραφο του προέδρου της που κατατέθηκε στη γραμματεία στις 30 Σεπτεμβρίου 1977, υποβάλει στο Δικαστήριο ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του προαναφερθέντος κανονισμού.

4 Όταν το Δικαστήριο απήντησε σ' αυτά τα ερωτήματα με την απόφαση της 16ης Μαρτίου 1978 (υπόθεση 117/77, Jurispr. 1978, σ. 829), το εθνικό δικαστήριο έκρινε ότι δεν μπορούσε, βάσει της εν λόγω αποφάσεως, να θεωρήσει ως διαφωτισθέντα όλα τα νομικά προβλήματα που αφορούσαν την κύρια δίκη. Συνεχίζοντας έτσι την κύρια δίκη, το εν λόγω δικαστήριο δέχθηκε ότι η λύση της εν λόγω διαφοράς εξαρτιόταν, όσον αφορά τον κανονισμό 1408/71, από την απάντηση στα ακόλουθα ερωτήματα:

«α)Η έννοια του εργαζόμενου που χρησιμοποιεί το άρθρο 22 του κανονισμού 1408/71 είναι σε τέτοιο σημείο πιο στενή από την έννοια του εργαζόμενου κατά το άρθρο 1, στοιχείο α αυτού του κανονισμού, ώστε το άρθρο 22 να αφορά μόνο τους εν ενεργεία εργαζόμενους με αποτέλεσμα έναντι αυτών, οι οποίοι, μη όντας ή μη όντας πλέον μέλη του ενεργού πληθυσμού, έχουν δικαίωμα σε παροχή αναπηρίας οφειλόμενη βάσει της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους και οι οποίοι, δυνάμει της νομοθεσίας αυτού του κράτους μέλους, επί της οποίας ο κανονισμός έχει εφαρμογή, δικαιούνται ειδική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, εφαρμόζονται μόνο οι διατάξεις του άρθρου 31;

β) Η υποχρέωση του άρθρου 22, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, περί χορηγήσεως της απαιτούμενης βάσει της παραγράφου 1, εδάφιο γ, του ιδίου άρθρου 22 εγκρίσεως, σημαίνει άραγε επίσης ότι ο αρμόδιος φορέας δεν μπορεί να την αρνηθεί με την αιτιολογία ότι η εν λόγω θεραπεία εκούσια

δεν περιελήφθη στον πίνακα των παροχών που προβλέπει η νομοθετική ρύθμιση στον τομέα της ασθένειας και της μητρότητας που εφαρμόζει ο εν λόγω φορέας, παραδείγματος χάρη για ιατρικούς λόγους, ιατρική δεοντολογία ή οικονομικούς λόγους, ή ακόμα διότι, στο κράτος μέλος όπου είναι εγκατεστημένος ο αρμόδιος φορέας, η φύση της εν λόγω θεραπείας δεν εκτιμάται θετικά στο σύνολό της, ή διότι η θεραπεία δεν θεωρείται ότι περιλαμβάνεται στα πλαίσια της ιατρικής περιθάλψεως και διότι επιπλέον δεν παρέχεται εκ προθέσεως δυνάμει άλλης νομοθετικής ρυθμίσεως αυτού του κράτους μέλους επί της οποίας ο κανονισμός έχει εφαρμογή;

γ) Οι ίδιοι οι όροι "παροχές εις είδος που χορηγούνται, για λογαριασμό του αρμόδιου φορέα από το φορέα του τόπου διαμονής ή κατοικίας", οι αναφερόμενοι στο άρθρο 22, παράγραφος 1, εδάφιο γ υπό ι, αναφέρονται άραγε άνευ ετέρου στην περίπτωση κατά την οποία ο φορέας του κράτους μέλους, όπου ο ενδιαφερόμενος επιθυμεί να μεταβεί για να του παρασχεθεί θεραπεία, έχει ασφαλώς το δικαίωμα να παράσχει αυτή τη θεραπεία ως παροχή, δεν έχει όμως την υποχρέωση να κάνει χρήση αυτού του δικαιώματος, ή ο αρμόδιος φορέας οφείλει σε μια τέτοια κατάσταση, πριν χορηγήσει την αιτούμενη έγκριση, να ελέγξει αν ο φορέας του κράτους μέλους, όπου ο ενδιαφερόμενος επιθυμεί να μεταβεί για να του παρασχεθεί η θεραπεία, θα παρείχε αυτή τη θεραπεία στον ενδιαφερόμενο ως παροχή, αν ο ενδιαφερόμενος ήταν ασφαλισμένος βάσει της νομοθετικής ρυθμίσεως που εφαρμόζει ο εν λόγω φορέας;»

3 Με το πρώτο ερώτημα το εθνικό δικαστήριο επιθυμεί κυρίως να πληροφορηθεί αν οι διατάξεις του άρθρου 22 του κανονισμού 1408/71, οι οποίες ρυθμίζουν το δικαίωμα του «εργαζόμενου» επί παροχών εις είδος έχουν επίσης εφαρμογή επί του δικαιούχου συντάξεως «ο οποίος δεν είναι ή δεν είναι πλέον μέλος του ενεργού πληθυσμού» και που ζητεί από τον αρμόδιο φορέα την έγκριση να μεταβεί σε κράτος μέλος άλλο από αυτό που κατοικεί για να υποβληθεί εκεί στην κατάλληλη για την κατάσταση της υγείας του θεραπεία.

4 Ο κανονισμός 1408/71 δίδει στο άρθρο 1, στοιχείο α τον ορισμό του «εργαζόμενου» αναφέροντας ότι ως εργαζόμενος νοείται κάθε πρόσωπο το οποίο είναι ασφαλισμένο δυνάμει υποχρεωτικής ή προαιρετικής συνεχίσεως της ασφαλίσεως κατά ενός ή περισσοτέρων κινδύνων που αντιστοιχούν στους κλάδους συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως που αναφέρουν τα εδάφια ι, ιι και ιιι της εν λόγω διατάξεως. Ένας τέτοιος ορισμός, διδόμενος «για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού», έχει γενική εφαρμογή και καλύπτει, ενόψει αυτής της σκέψεως, κάθε πρόσωπο το οποίο, ασκώντας ή μη επαγγελματική δραστηριότητα, κατέχει την ιδιότητα του ασφαλισμένου βάσει της νομοθεσίας κοινωνικής ασφαλίσεως ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών. Από αυτό έπεται ότι οι δικαιούχοι συντάξεως οφειλόμενης βάσει της νομοθεσίας ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, ακόμα και αν δεν ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα, υπά-

γονται, λόγω της υπαγωγής τους σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, στις διατάξεις του κανονισμού που αφορούν τους «εργαζόμενους», εκτός αν αποτελούν αντικείμενο ειδικών διατάξεων που θεσπίστηκαν γι' αυτούς.

5 Ο κανονισμός 1408/71 προβλέπει, στα άρθρα 27 έως 33 του τμήματος 5, κεφάλαιο 1, τίτλος ΙΙΙ, ειδικές διατάξεις που αφορούν τους «δικαιούχους συντάξεων για τα μέλη της οικογενείας τους», οι οποίες, δυνάμει του άρθρου 34, έχουν αποκλειστική εφαρμογή στους δικαιούχους συντάξεων που έχουν δικαίωμα επί παροχών σε είδος, ανεξαρτήτως της ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένων, επομένως, των δικαιούχων συντάξεως, μη μελών του ενεργού πληθυσμού. Εν τούτοις, οι εν λόγω διατάξεις ρυθμίζουν, στο άρθρο 31, το δικαίωμα επί των παροχών σε είδος των εν λόγω ασφαλισμένων, όταν αυτές οι παροχές καθίστανται αναγκαίες κατά τη διάρκεια διαμονής σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος κατοικίας. Το δικαίωμα επί των παροχών εις είδος ενός ασφαλισμένου ο οποίος, κατοικώντας σε κράτος μέλος, ζητεί από τον αρμόδιο φορέα να του χορηγηθεί η έγκριση μεταβάσεως στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, για να υποβληθεί εκεί σε κατάλληλη για την κατάσταση της υγείας του θεραπεία, ρυθμίζεται, αντιθέτως, από το άρθρο 22, παράγραφος 1, εδάφιο γ του ιδίου κεφαλαίου.

6 Με την αναφορά στον «εργαζόμενο», το άρθρο 22, παράγραφος 1 γ, του κανονισμού 1408/71 δεν έχει την πρόθεση να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής του στους εν ενεργεία εργαζόμενους σε σχέση με τους μη εν ενεργεία εργαζόμενους, καθόσον η ίδια αναφορά περιέχεται στα άρθρα 25 και 26 του ιδίου κεφαλαίου που αφορά αντίστοιχα τους «ανέργους» και τους «αιτούντες συντάξεις».

7 Για τους λόγους αυτούς, πρέπει, επομένως, να δοθεί στο πρώτο ερώτημα η απάντηση ότι στην περίπτωση δικαιούχου συντάξεως, ο οποίος δικαιούται παροχές σε είδος δυνάμει της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους και δεν ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα, το δικαίωμά του να εγκριθεί η μετάβασή του σε άλλο κράτος μέλος από τον αρμόδιο φορέα, για να υποβληθεί εκεί στην κατάλληλη για την κατάστασή του θεραπεία, ρυθμίζεται με τις διατάξεις του άρθρου 22, παράγραφος 1 γ και παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71.

8 Ως προς το δεύτερο ερώτημα, το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφαση της 16ης Μαρτίου 1978 στην προαναφερθείσα υπόθεση 117/77 ότι «η προβλεπόμενη από την παράγραφο 2, εδάφιο 2, του άρθρου 22, υποχρέωση χορηγήσεως της απαιτούμενης δυνάμει της παραγράφου 1 γ του ιδίου άρθρου εγκρίσεως επεκτείνεται, τόσο στην περίπτωση κατά την οποία η παρεχόμενη σε άλλο κράτος μέλος θεραπεία είναι αποτελεσματικότερη από τη θεραπεία, στην οποία μπορεί ο ενδιαφερόμενος να υποβληθεί στο κράτος μέλος όπου κατοικεί, όσο και στην περίπτωση κατά την οποία η περίθαλψη για την οποία πρόκειται δεν μπορεί να παρασχεθεί στο έδαφος του τελευταίου αυτού κράτους».

9 Η εν λόγω απόφαση δέχεται εξάλλου, στη σκέψη 15, ότι οι παροχές σε είδος, για τις οποίες παρέχεται η έγκριση μεταβάσεως σε άλλο κράτος μέλος, «επεκτείνονται σε κάθε περίθαλψη ικανή να διασφαλίσει αποτελεσματική θεραπεία της ασθένειας από την οποία πάσχει ο ενδιαφερόμενος», και συνάγει από αυτό το συμπέρασμα, στη σκέψη 16, ότι «υπ' αυτές τις συνθήκες, μικρή έχει σημασία το αν η παροχή εις είδος, της οποίας έχει ανάγκη ο εργαζόμενος, μπορεί να του χορηγηθεί στο έδαφος του κράτους μέλους όπου κατοικεί, καθόσον το μόνο γεγονός ότι η εν λόγω παροχή ανταποκρίνεται σε καταλληλότερη για την κατάσταση υγείας του ενδιαφερομένου θεραπεία είναι καθοριστικό για τη χορήγηση της εγκρίσεως που προβλέπει η προαναφερθείσα παράγραφος 1 γ». Ορίζοντας όριο στη διακριτική εξουσία του αρμόδιου φορέα σ' αυτόν τον τομέα, η εν λόγω απόφαση αναγνωρίζει σιωπηρώς, με τη σκέψη 17, ότι εναπόκειται σ' αυτόν το φορέα να εκτιμήσει, κατά τρόπο αντικειμενικό, τους ιατρικούς λόγους που δικαιολογούν τη χορήγηση ή την άρνηση της εγκρίσεως που απαιτείται δυνάμει της παραγράφου 1, γ του άρθρου 22, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της καταστάσεως της υγείας του ενδιαφερομένου, της σοβαρότητας της ασθένειας, και της αποτελεσματικότητας της θεραπείας για την οποία πρόκειται. Εφόσον ο αρμόδιος φορέας, αφού κάνει χρήση αυτής της εξουσίας, αναγνωρίσει ότι η περίθαλψη για την οποία πρόκειται συνιστά αποτελεσματική θεραπεία της ασθένειας από την οποία πάσχει ο ενδιαφερόμενος, η απόφασή του δεσμεύεται, επομένως, από την υποχρέωση, που του επιβάλλει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο το άρθρο 22, παράγραφος 2, εδάφιο 2, του κανονισμού, να μην αρνηθεί, σ' αυτή την περίπτωση, την απαιτούμενη δυνάμει της παραγράφου 1 γ αυτού του άρθρου έγκριση.

10 Προκύπτει, πράγματι, από τις διατάξεις καθώς και από τον ουσιαστικό σκοπό του άρθρου 22 ότι ο κανονισμός θέλησε να παράσχει στις ιατρικές απαιτήσεις καθοριστικό ρόλο στην απόφαση του αρμόδιου φορέα να χορηγήσει ή να αρνηθεί την προαναφερθείσα έγκριση, αποκλείοντας, κατά γενικό τρόπο και χωρίς επιφύλαξη, με την παράγραφο 2, εδάφιο 2 του εν λόγω άρθρου, τη δυνατότητα αρνήσεως χορηγήσεως της εγκρίσεως «όταν η σχετική θεραπεία δεν δύναται να παρασχεθεί στον ενδιαφερόμενο στο έδαφος του κράτους όπου κατοικεί».

11 Προσήκει έτσι στο δεύτερο ερώτημα η απάντηση ότι εφόσον ο αρμόδιος φορέας αναγνωρίζει ότι η κατάλληλη για την κατάσταση ενός εργαζόμενου θεραπεία συνιστά αναγκαία και αποτελεσματική θεραπεία της ασθένειας από την οποία έχει προσβληθεί, πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 22, παράγραφος 2, εδάφιο 2, του κανονισμού 1408/71, και ο αρμόδιος φορέας δεν μπορεί να αρνηθεί, σ' αυτή την περίπτωση, την έγκριση που αναφέρει αυτή η διάταξη και απαιτείται βάσει της παραγράφου 1 γ.

12 Τέλος, ως προς το τρίτο ερώτημα, είναι δεδομένο — όπως δέχθηκε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Μαρτίου 1978, στην υπόθεση

117/77 — ότι δυνάμει των διατάξεων των άρθρων 93, παράγραφος 1 και 96 του κανονισμού 574/72 του Συμβουλίου της 21ης Μαρτίου 1972 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 (ΕΕ ειδ. εκδ. 05/001 σ. 138 επ.) το πραγματικό ποσό των παροχών που έχουν χορηγηθεί δυνάμει του άρθρου 22 του κανονισμού 1408/71 «αποδίδεται από τον αρμόδιο φορέα στο φορέα ο οποίος χορήγησε τις παροχές αυτές» η δε απόδοση αυτή είναι εξάλλου «πλήρης».

13 Από αυτό έπεται ότι, δεδομένου ότι τα σχετικά με τη θεραπεία για την οποία πρόκειται έξοδα βαρύνουν τον αρμόδιο φορέα που χορήγησε την έγκριση, ο φορέας του κράτους μέλους όπου μεταβαίνει ο ενδιαφερόμενος για να υποβληθεί σ' αυτή τη θεραπεία οφείλει να τη χορηγήσει ακόμα και αν, δυνάμει της νομοθεσίας που εφαρμόζει, δεν έχει την υποχρέωση αλλά απλώς το δικαίωμα να τη χορηγεί.

14 Για τους λόγους αυτούς πρέπει να δοθεί στο τρίτο ερώτημα η απάντηση ότι οι όροι «παροχές εις είδος που χορηγούνται, για λογαριασμό του αρμόδιου φορέα από το φορέα του τόπου διαμονής ή κατοικίας», που αναφέρονται στο άρθρο 22, παράγραφος 1 γ, υπό ι, του κανονισμού 1408/71, αναφέρονται σε κάθε παροχή που ο φορέας του κράτους μέλους όπου μεταβαίνει ο ενδιαφερόμενος, μετά τη λήψη της εγκρίσεως της παραγράφου 1 γ, του εν λόγω άρθρου, έχει το δικαίωμα να χορηγεί, ακόμα και αν δεν έχει την υποχρέωση να την παρέχει δυνάμει της νομοθεσίας που εφαρμόζει.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Centrale Raad van Beroep, με Διάταξη της 18ης Ιουλίου 1978, η οποία διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο με έγγραφο της 8ης Σεπτεμβρίου 1978 του προεδρεύοντος του εν λόγω δικαιοδοτικού οργάνου, αποφαίνεται:

1) Στην περίπτωση δικαιούχου συντάξεως, ο οποίος δικαιούται παροχές σε είδος δυνάμει της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους και δεν ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα, το δικαίωμά του να εγκριθεί η μετάβασή του σε άλλο κράτος μέλος από τον αρμόδιο φορέα για να υποβληθεί εκεί στην κατάλληλη για την κατάστασή του θεραπεία ρυθμίζεται με τις διατάξεις του άρθρου 22, παράγραφος 1 γ και παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71.

2) Εφόσον ο αρμόδιος φορέας αναγνωρίζει ότι η κατάλληλη για την κατάσταση ενός εργαζόμενου θεραπεία συνιστά αναγκαία και αποτελεσματική θεραπεία της ασθένειας από την οποία έχει προσβληθεί, πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 22, παράγραφος 2, εδάφιο 2, του κανονισμού

1408/71, και ο αρμόδιος φορέας δεν μπορεί να αρνηθεί, σ' αυτή την περίπτωση, την έγκριση που αναφέρει αυτή η διάταξη και απαιτείται βάσει της παραγράφου 1 γ.

3) **Οι όροι «παροχές εις είδος που χορηγούνται, για λογαριασμό του αρμόδιου φορέα από το φορέα του τόπου διαμονής ή κατοικίας», που αναφέρονται στο άρθρο 22, παράγραφος 1 γ, υπό ι, του κανονισμού 1408/71, αναφέρονται σε κάθε παροχή που ο φορέας του κράτους μέλους, όπου μεταβαίνει ο ενδιαφερόμενος, μετά τη λήψη της εγκρίσεως της παραγράφου 1 γ, του εν λόγω άρθρου, έχει το δικαίωμα να χορηγεί, ακόμα και αν δεν έχει την υποχρέωση να την παρέχει δυνάμει της νομοθεσίας που εφαρμόζει.**

Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Pescatore

Sørensen O'Keeffe Bosco Touffait

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 31 Μαΐου 1979.

Ο γραμματέας
A. Van Houtte

Ο προεδρεύων
J. Mertens de Wilmars
πρόεδρος του πρώτου τμήματος